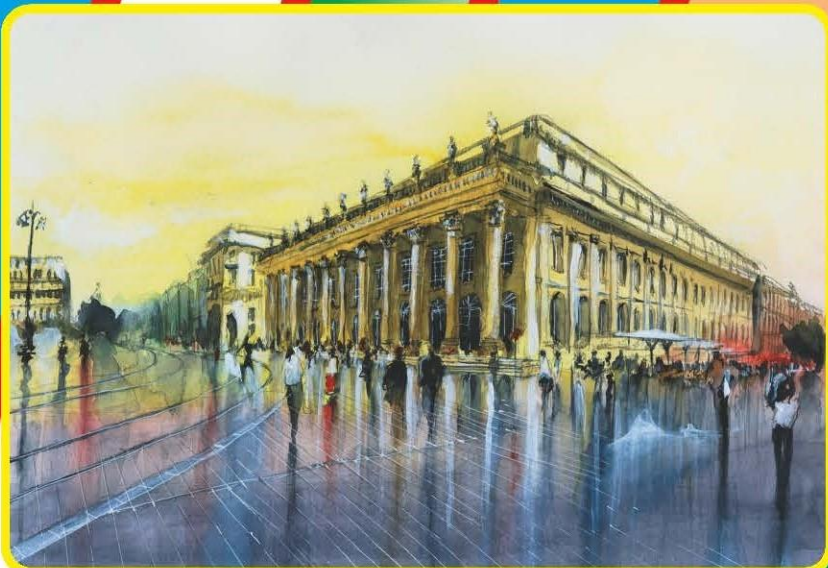

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ЎЗЛИКСИЗ БИЛИMLEНДИРИЎ

илимий-методикалык журнал № 3/2

Нөкис - 2021

МУГАЛЛИМ ҲАМ ЎЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИҶ

ISSN 2181-7138

№ 3/2 2021 жыл

Илимий-методикалық журнал

Редактор:

А. Тилегенов

Редколлегия аъзалары:

Маъсет АЙЫМБЕТОВ
Нафмет АЙЫМБЕТОВ
Кеңесбай АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ
Өсербай ӨЛЕЎОВ
Асқар ДЖУМАШЕВ
Кеңесбай ДАУЛЕТЯРОВ
Гўлнара ЖУМАШЕВА
Батырбек КАИПБЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Сарсен КАЗАХБАЕВ
Гулмира КАРЛЫБАЕВА
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Арзы ПАЗЫЛОВ
Зухра СЕИТОВА
Айдын СУЛТАНОВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Ризамат ШОДИЕВ
Ойбахор ШАМИЕВА
Бекзод ХОДЖАЕВ
Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Гулрухсор ЭРТАШЕВА

Шўлкемлестириўшилер:

**Қарақалпақстан Республикасы
Халық билимлендириў
Министрлиги, ӨЗПИИИ
Қарақалпақстан филиалы**

**Ўзбекстан Республикасы
Министрлер Кабинети
жанындағы Жоқарғы
Аттестация Комиссиясы
Президиумының 25.10.2007
жыл (№138) қарары менен
дизимге алынды**

**Қарақалпақстан Баспа сўз ҳәм
хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге
алынды №01-044-санлы гуўалық
берилген.**

**Мәнзил: Нөкис қаласы,
Ерназар Алакөз көшеси №54
Тел.: 224-23-00
e-mail: uzniipnkkf@umail.uz,
mugallim-pednauk@umail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz**

Журналға келген мақалаларға жуўап қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған үзиндилер «Мугаллим ҳәм ўзликсиз билимлендириў» журналынан алынды, деп көрсетилиўи шарт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шрифтинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледи. Мақалада келтирилген мағлўматларға автор жуўапкер.

МАЗМУНЫ

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ, ТАСВИРИЙ САНЪАТ

Ҳожиёв Р. Б., Норбоева Д.О. Ёшлар ижтимоий фаоллигини ривожлантириш концепциялари	4
Ismatov U.Sh. Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarini turli grafik materiallarda ishlashga o'rgatish (tempera bo'yog'i misolida)	12
Berdiyev O. Tasviriy san'at va chizmachilik darslarida o'quvchilar duch keladigan ayrim masalalarning amaliy faoliyatdagi yechimlari	15
Baymetov B.B., Xamroqulova M. Talabalarni boshshaklini tasvirlashga o'rgatishda konstruktiv qurilish qonuniyatlaridan foydalanish texnologiyalari	18
Abduxamidov S.M., Shadiyev A.Ya. Sog'lom turmush tarzini shakllantirishda jismoniy tarbiya va sportning bugungi kundagi o'rni	22
Ismatov U.Sh. Rangtasvir mashg'ulotlarida maishiy janrning ifodalanishi	25
Марасулова И.М., Зулфияев Р.Н. Ўқувчилар таълим-тарбияси жараёнида тасвирий санъат ўқитувчисининг ўрни	28
Абдуллаева Г.С. Формирование ключевых компетенций у студентов с особыми образовательными потребностями через применение ИКТ	31
Мухитдинова М.С. Нуткида оғир нуксон бор болалар билан коррекцион-ривожлантирувчи ишларни олиб боришда мусика машгулотларининг имкониятлари	35
Султанов Х.Э., Марасулова И.М., Юнусова К.Х. Педагогик инновацион кластери: Чирчиқ тажрибасининг илк натижалари	37
Султанов Х.Э., Махмудов М.Ж. Ўқувчиларни тасвирий санъат фанига қизиқтиришдаги ўқитувчининг маъсулияти	42
Каюмов Х.А., Ко'киев В.В. Quruvchi muhandislarni tayyorlashda muhandislik grafikasi ta'limini kompyuter texnologiyasi bilan integrasiyalash	46
Махмудова М.Т. Развитие музыкальной тематики и ее актуальность в изобразительном искусстве Узбекистана	48
Марасулова И. М. Эстетическое воспитание молодежи для общества	52
Sobirov S.T. Bolalar uchun nashrlarda illyustratsiyalarning vazifalari	54
Sobirov S. T. Talabalarda yuksak axloq, kasbga sadoqat kabi insoniy fazilatlarini shakllantirish va ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini oshirishda to'garaklarning o'rni	59
Муратов Х. Х. Ўқув жараёнида мустикал таълими ташкил этиш ва бошқаришнинг долзарблиги	61
Атаханова С.О. Масофали ўқитиш технологиясининг чизмачиликни ўқитишдаги амалий аҳамияти	65
Атаханова С.О. Чизмачилик фани бўйича ўқувчиларнинг билиш фаолиятини фаоллаштиришда муаммоли таълим технологиясидан фойдаланиш омиллари	69
Султанов Х.Э. Таълим муассасалари ҳамкорлигининг кластерли моделини ташкил этиш	73
Ко'киев В.В. Yordanchi proyeksiyalash usulidan foydalanib yaqqol tasvir qurish	76
Махмудова М.Т. Влияние музыки на изобразительного искусства	81
Махмудова М.Т. Роль и значение музыки в воссоздании изображения	85
Ко'киев В. В., Mahmudov M. J. Ijodkorlikni rivojlantirish chizama geometriya fani misolida	88
Ко'киев В. В., Qozoqboyeva D. T. Yordamchi proyeksiyalash usuli orqali yechiladigan masalalar	91

Jumayev I.O. Chizmalarni AutoCAD dasturida chizishda dasturning mavjud murakkabliklarini qo'lda chizishga moslashtirish (o'rgatish) usullari	94
Jumayev I.O. Muhandislik grafikasi fanlarida uch o'lchamli fazoni Auto CAD dasturidan foydalanib qo'llash usullari va ahamiyati	99
Xalimov M., Bekqulov Q. Chizmachilik fanini o'qitishda interaktiv metodlarni qo'llash zaruriyati	102
Bekqulov Q.Sh. O'quvchilar yo'l qo'yadigan tipik xatolarni tizimga solish va prognoz qilish oldini olish choralari	105
Bekqulov Q.Sh., To'laganova H. Muhandislik grafikasi fanlarida talabalar chizma bajarishda yo'l qo'yadigan tipik xatolar	107
Bekqulov Q.Sh., To'laganova H. Chizmachilik fanidan o'quvchilarning fazoviy tasavvurini oshirishda tugallanmagan chizmalardan foydalanish	111
Bekqulov Q.Sh., Boizaqova Sh.A. Muhandislik grafikasi fanlarini boshqa fanlar bilan bog'liqligi	113
Boizaqova Sh.A., Bekqulov Q.Sh. Ko'rinishlar mavzusini tushuntrishda detal modelini o'ziga qarab o'rganishning ahamiyati	117
Анкабаев Р. Т. Тасвирий саънатда машгулотларида иллюстрация ўргатишнинг аҳамияти	120
Бахриев И.С. Бўлажак тасвирий саънат ўқитувчиларини касбий тайёрлашда композиция фанининг назарий асослари	122
Атажанова Р. Р. Возможности уроков изобразительного искусства в развитии творческих способностей младших школьников	126
Бахриев И.С. Бўлажак тасвирий саънат ўқитувчиларини касбий тайёрлашда композиция фанини ўқитилишининг амалиётдаги ҳолатини ўрганиш	128
Xalimov M. Chizmachilik fanini o'qitishda interaktiv metodlarni qo'llash zaruriyati	133
Achilov N. N. AutoCAD dasturi yordamida talabalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish yaqqol tasvirlarni bajarish asosida	136
Анкабаев Р.Т., Миржалилов М. Б. Тасвирий саънатда машгулотларида миниатюрани ранг тасвирини ўргатишнинг аҳамияти	141
Achilov N. N. Ko'rgazmali qurollardan foydalangan holda talabalarda ijodiy qobiliyat va dars samaradorligini oshirish yo'llari	145
Saydaliyev S.S., Nig'manov B.V., Achilov N.N. Arxitekturada inson va fazo	149
Ҳожиёв Р. Б. Норбоева Д.О. Ёшларнинг ижтимоий қатлам сифатида мавжудлигининг онтологик асоси	155

Ушбу мақолада, масофали ўқитиш технологиясининг ҳозирги замондаги таълим – тарбия жараёнини ташкил этиш учун бўлган катта имкониятлари ва аҳамияти ҳақида фикрлари ёритилган.

Шунингдек, бу методни қўлланишда, ўқитувчининг фаолияти нималардан иборат бўлиши, талабаларнинг билим олиш фаолиятида нималар ўзгариши ҳақида фикрлар ҳам берилган.

Чизмачилик фани бўйича талабаларга машғулотларни масофали ўқитиш технологияси асосида ташкил этишга яққол мисол келтирилган.

В статье освещены точки зрения автора по одной из современной передовой педагогической технологии – технологии дистанционного обучения. Также, приведена точка зрения о деятельности преподавателя при внедрении данной технологии в учебный процесс и даны взгляды по изменению деятельности студентов при применении данной технологии обучения.

Приведены конкретные примеры по черчению о том, каким образом организовать занятия в условиях применения в учебном процессе дистанционного метода обучения.

The article highlights the author's point of view on one of the modern advanced pedagogical technologies – the technology of distance learning. The author also gives a point of view about the activity of the teacher when implementing this technology in the educational process and gives views on the change in the activity of students when using this technology of teaching.

Specific examples of drawing on how to organize classes in the context of using the distance learning method in the educational process are given.

ЧИЗМАЧИЛИК ФАНИ БЎЙИЧА ЎҚУВЧИЛАРНИНГ БИЛИШ ФАОЛИЯТИНИ ФАОЛЛАШТИРИШДА МУАММОЛИ ТАЪЛИМ ТЕХНОЛОГИЯСИДАН ФОЙДАЛАНИШ ОМИЛЛАРИ

Атаханова С.О.

*Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти,
“Тасвирий санъат” кафедраси ўқитувчиси*

Таянч сўзлар: чизмачилик, анъанавий усул, муаммоли вазият, таббiiй муаммо, сунъiiй муаммо, замонавий таълим, муаммоли таълим технологияси, педагогик ва методик муаммо ва тавсиялар, мустақил фикрлаш, натижадорлик, мустақил изланиш, билиш жараёни, мустақил қарор қабул қилиш.

Ключевые слова: черчение, традиционный метод, проблематичное положение, естественная проблема, искусственная проблема, современное образование, педагогическая и методическая проблемы и рекомендации, самостоятельное мышление, результативность, самостоятельный поиск, процесс познания, самостоятельное принятие решения.

Key words: drawing, traditional method, problematic situation, natural problem, artificial problem, modern education, pedagogical and methodological problems and recommendations, independent thinking, effectiveness, independent search, cognition process, independent decision-making.

Замонавий таълимни ташкил этишга қўйиладиган муҳим талаблардан бири, бу ортқича рухий ва жисмоний кучларни сарф этмасдан, қисқа вақт ичида юксак натижаларга эришишдан иборатдир. Таълим бериш жараёнидаги замонавий самарадор ўқитиш технологияларидан бири – бу муаммоли ўқитиш таълим технологияси ҳисобланади. Муаммоли таълим технологияси ижодий, фаол шахс тарбиясининг максадларига тўлиқ мос келиши билан характерлидир.

Муаммоли таълим технологиясини тавсифловчи элементи сифатида муаммоли вазиятни кўрсатиш мумкин бўлади. Муаммоли вазиятнинг белгилари эса қўйидагилар ҳисобланади:

- ўқувчида нотаниш фактнинг мавжуд бўлиши;
- топшириқларни бажариш учун ўқувчига бериладиган кўрсатмалар, юзага келган билиш машаққатини ҳал қилишда, уларнинг шахсий манфаатдорлиги.

Муаммо куйидаги учта таркибий қисмдан иборат бўлади:

- маълум (берилган топшириқ асосида),
- номаълум (уларни ҳал қилиш, янги билимларнинг шакллантирилишига олиб келади) ва
- аввалги эгалланган билимлар (ўқувчининг шахсий тажрибаси).

Булар номаълумни топишга йўналган кидирув ишларини амалга ошириш учун зарурдир.

Даставвал ўқувчига номаълум бўлган ўқув муаммосининг вазифаси белгиланади ва бунда унинг бажарилиш усуллари ҳамда натижаси ҳам номаълум бўлади, лекин ўқувчилар ўзларидаги аввалги эгалланган билим ва кўникмалар базаларига асосланиб туриб, қутилган натижа ёки қўйилган муаммонинг ечилиш йўлини излашга тушади.

Муаммоли вазиятда ўқитишда, ўқитувчи ўқувчиларнинг билиш фаолиятини ташкил этади, шундагина ўқувчилар фанларни таҳлил қилиш асосида, мустақил равишда, интеллектуал машаққатларни ҳал қилиш, хулоса чиқариш ва умумлаштириш, қонуниятларни шакллантириш, қўлга киритилган билимларни янги вазиятга татбиқ этишга интилишади.

Ўқитувчи муаммони ечиш усуллари излашни ташкил этишга ўтар экан, даставвал биринчи муаммоли вазиятни тасвирлаб беради (баён қилади), сўнг муаммоли саволларни қўяди ва олинган жавобларни муҳокама қилиб, ўқувчиларнинг бу муаммони ечиш усулини излашга, яъни биринчи оралик хулосани кидиришга ундайди. Муаммоли вазият амалий машқ бажариш ёки тегишли масалани ечишда вужудга келади.

Муаммоли таълим, янги билим ва маълумотлар, мисол ва масалалар, таълимий тестлар тизимидан иборат бўлиб, уларни ҳал қилиш жараёнида ўқувчиларнинг билиш фаолияти шакллана боради.

Чизмачилик фани бўйича машғулотларда ўқувчиларнинг билиш фаолиятини ташкил этиш, ўқитувчи учун мураккаб бўлган вазифалардан бири ҳисобланади. Кузатишларнинг кўрсатишича, кўпинча чизмачиликдаги анъанавий усулда ўтилган дарсларда ташаббус фақат ўқитувчининг томонида бўлади, яъни бундай ҳолатда, ўқитувчининг ўзи машғулотнинг мақсадини қўяди ва ўзи қўйилган топшириқнинг ечиш йўлини кўрсатиб беради.

Бундай таълим шароитида ўз – ўзидан маълумки, ўқувчиларнинг мустақил, мантикий фикрлашлари учун имконият умуман яратилмайди, ижодий фикрлашга эса ўрин ҳам қолмайди, ташаббус умуман талаб этилмайди. Буларнинг натижасида ўқувчининг фаолияти қатъий равишда чекланиб қолади. Демак, ўз – ўзидан маълумки, бундай ташкил этилган фаолият қутилаётган натижани беролмайди.

Чизмачилик фанининг ўзига хос хусусиятлари шундан иборатки, бу фanning ўқитилишида, турлича ёндошувлар имконининг қўплигидадир. Ўқувчиларнинг фазовий тасаввурларини ва уларнинг график тафаккурини ривожлантириш, Чизмачилик фанининг асосий ўзагини ташкил қилади.

Чизмачилик фанида муаммоли вазиятлар табиий ҳосил бўлиши ёки сунъий яратилиши ҳам мумкин. Масалан, геометрик яшашларда айланани тенг олти қисмга бўлиб, мунтазам олтибурчак ясалганда, олтибурчак томонларининг баъзилари кичикроқ ёки каттароқ ҳосил бўлиб қолиши мумкин. Нима сабабдан шундай бўлди экан. Ана шунда табиий муаммо келиб чиқади. Бу муаммонинг сабабини излаш орқали уни бартараф қилишга тўғри келади. Бунинг учун эса, қаерда хатога йўл қўйилди ва бунга сабаб нима деган саволга жавоб топиш лозим бўлади.

Изданишлар натижасида айлананинг марказий чизиқлари ўзаро перпендикуляр эмаслиги аниқланади. Қайта чизилганда эса, натижа тўғри чиқади. Яна бир мисол, ўқувчилар кесим мавзуси бўйича мустақил машғулот бажараётганларида, уларнинг баъзилари стандартга жавоб бермайдиган муаммолар келтириб чиқаришади. Уларнинг бу график ишларидаги муаммоларни кўриш мумкин (1 - чизма). Бажарилган кесимлар таҳлил қилингандан кейин қуйидаги хулосага келиш мумкин.

1. Кесими бажариладиган геометрик жисмни ҳамма ўқувчилар тўғри тушунишган.

2. Сиртдаги ўйик (қирқиб олинган жой)ни баъзи ўқувчилар яхши идрок қила олишмаган. Шу сабабдан хатога йўл қўйишган. Бу муаммо қандай вужудга келди экан. Ҳар томонлама таҳлил қилингандан кейин қуйидаги хулосаларга келиш мумкин бўлади:

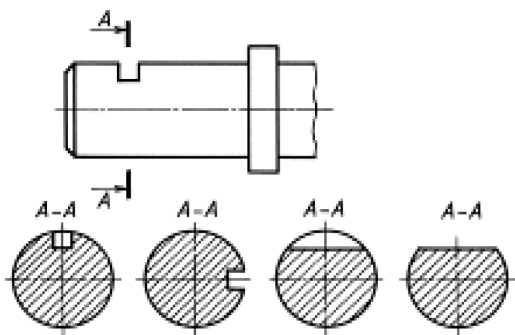
А. Ўқувчи томонидан кесим мавзусини ўтишда стандарт талаблари тўлиқ ва батафсил тушунтирилмаган ёки тушунтириш жараёнида баъзи элементларга эътибор берилмаган.

Оқибатда ўқувчиларда турлича тушунчалар шаклланган.

Б. Дарс жараёни қизиқарли, хаяжонли ўтмаган. Стандарт талабларига эътибор берилмаган.

С. Баъзи ўқувчилар дарсда зерикканидан мавзуга эътибор беришмаган.

Д. Дарс мустаҳкамланмаган, яъни ўқитувчи томонидан савол, жавоб ёки турли педагогик омилар ёрдамида ўқувчининг олган билим кўникмалари текширилмаган.

1-чизма

Ўқувчи онгида муаммоли вазиятларни сунъий ҳолда вужудга келтириш орқали унинг фаол фикрлаш фаолияти ва ўқув материални пухта ўзлаштиришига олиб келади. Шундай қилиб, ўқувчиларда ўрганишга ҳавас уйғотиш, изланиш ва қидиришга етаклайдиган масалани ечиш жараёни билан боғлиқ бўлган интеллектуал ҳислар ва руҳий кечинмалар ҳосил қиладиган муаммоли вазият яратиш мумкин экан.

Вазифа қуйидаги талабларни қондира оладиган бўлсагина шу масаланинг туб моҳияти билиш муаммосига айланиши мумкин:

1. Агар ўрганилаётган муаммонинг устида фикр юритишда, ўқувчилар учун билиш (ўрганиш) қийинчилигини туғдира олса.

2. Ўқувчиларда билиш (ўрганиш) ҳар тарафлама қизиқиш уйғотса.

3. Таҳлил қилиш жараёнида аввал эгаллаган тажриба ва билимларига суянилса.

Қуйида муаммоли вазият яратишга оид машқлар келтирилади.

1. Чизмаларни чизишда қўлланиладиган ингичка чизиқлар устидан бостириб чизишда – ингичка чизиқларнинг детал контурининг ички томонидан ёки ташқи томонидан чизилганда, унинг умумий габаритида қандай муаммо пайдо бўлади?

2. Деталнинг чизмаси М1:1 масштабда берилган бўлса, уни М2:1 масштабга кўчириб чизилгандан кейин ўлчамлари ҳам М2:1 да ёзилса (қўйилса) қандай муаммо келиб чиқади?

3. Детал (модел)ни таҳлил қилишда ундаги геометрик жисм (сирт)ларни аниқлашда қандай муаммо юзага келади?

4. Деталнинг берилган иккита кўринишига мувофиқ унинг чапдан, яъни учинчи кўринишини аниқлашдаги муаммо аниқлансин.

5. Аксонометрик проекцияларни ҳосил қилишда қандай муаммога дуч келинади?

6. Фронтал диметрияда айланаларни тасвирлашда ҳосил бўладиган қандай муаммолар мавжуд?

7. Техник расм чизишдаги муаммолар аниқлансин.

Бундай муаммоли вазиятни вужудга келтирувчи масалаларни кўплаб келтириш мумкин.

Юқорида келтирилган маълумотлардан шундай хулосага келиш мумкинки, демак, таълим бериш жараёнида, ўқувчиларнинг мустақил фикрлаш фаолиятида муаммоли вазиятларнинг яратилиши, уларда ҳар нарсани билишга ҳавас, фаҳм - фаросатлилиқ, мустақиллик, ўқишга бўлган қизиқиш ва ижод қилишга интилиш каби шахсий хислатларни тарбиялашга ёрдам беради. Таълим – тарбия беришнинг мақсади ҳам аслида ана шу хислатларни шакллантиришдан иборатдир.

Адабиётлар:

1. Борисенко И. Г. Инновационные технологии в преподавании технического черчения формировании профессиональных компетенций. Вестник Иркутского государственного технического университета. – 2019. – № 9 (67). – С. 152 – 169.
2. Исаева Т. Преподаватель как субъект качества образования. Высшее образование в России. – 2016. – №4. – С. 37 – 55.
3. Рўзиева Д., Усмонбоева М., Интерфаол методлар: моҳияти ва қўлланилиши / Мет.қўлл. – Т.: Низомий номли ТДПУ, 2013. – 115 б.
4. Orinbaevna A. S., Mukhamatsultonovna M. I., Sergeevich P. D. (2020). Psychological and pedagogical problems of spatial thinking development in drawing lessons. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (1) Part II, -p 1-5.
5. Orinbaevna A. S. (2020). Descriptive geometry and modern possibilities in the process of studying it. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (11), -p 90-94.
6. Sultanov Xaytboy Eralievich, Ataxanova Svetlana Orinbayevna, Xalilov Ruslan Shavkatovich. The importance of exhibitions and competitions in organizing fine art clubs in schools. (2020). Journal of Critical Reviews, 7 (15), 2519-2523.
7. Atakhanova Svetlana Orinbaevna, Chubarova Galina Andreevna (2020). Improving the quality of teaching draft geometry in universities. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8 (12), Part III, -p148-151.
8. С.О.Атаханова, Г.А.Чубарова. Повышение качества преподавания начертательной геометрии в вузах. МАКТАВ ВА НАҲОТ. –№2. –2020. – 22 б.
9. С.О. Атаханова. “Чизма геометрия ва муҳандислик графикаси” фанини ўқитишда модул-кредит тизимининг имкониятлари. Academic research in educational sciences. –№3. –2020. –1022 б.
10. S.O. Ataxanova. “Chizma geometriya va chizmachilik” fani bo'yicha nazorat ishlari o'tkazishda matnli testlardan foydalanish. Academic research in educational sciences. –№1. –2020. –151 b.

РЕЗЮМЕ

Ушбу мақолада чизмачилик фани бўйича ўқувчиларнинг билиш фаолиятини фаоллаштиришда илғор педагогик технологиялардан ҳисобланган муаммоли таълим технологиясидан фойдаланиш омиллари ҳақида фикрлар жамланган. Бундай ўқитиш технологиясини таълим – тарбия жараёнида самарали қўллаш орқали, ўқувчиларнинг ҳар томонлама ривожланиш имкониятлари юқори бўлиши алоҳида таъкидланган.

Шунингдек мақолада, чизмачилик фани бўйича муаммоли таълимни ташкил этиш ва уни амалий жиҳатдан йўлга қўйиш учун нималарга аҳамият берилиши заруриги ва бу методнинг имкониятлари яққол график мисолларда келтириб ўтилган.

РЕЗЮМЕ

В статье накоплены точки зрения автора по активизации деятельности познания учащиеся по черчению, при применении факторов использования в учебном процессе одной из передовых педагогических технологий обучения – технологий проблематичного образования. Особо отмечается о том, как на учебно – воспитательном процессе эффективно использовать данного метода обучения и тем самым повысить возможности высокого разностороннего развития учащиеся.

Также, в статье приведены точки зрения и приведены в конкретных графических примерах о том, каким образом можно организовать занятия по применению данного метода обучения практически, возможности этого метода и на что обратить в первую очередь при применении данного метода.

SUMMARY

The article accumulates the author's points of view on the activation of the students knowledge of drawing, when

applying the factors of using one of the advanced pedagogical teaching technologies in the educational process - the technology of problematic education. It is particularly noted how to effectively use this method of teaching in the educational process and thereby increase the opportunities for high intellectual development of students.

Also, the article presents the points of view and provides specific graphic examples on how to organize classes on the application of this method of training in practice, the possibilities of this method and what to pay attention to in the first place when using this method.

ТАЪЛИМ МУАССАСАЛАРИ ҲАМКОРЛИГИНИНГ КЛАСТЕРЛИ МОДЕЛИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ

Султанов Х.Э.

ТВЧДПИ “Тасвирий санъат” кафедраси доценти

Таянч сўзлар: педагогика, инновация, таълим кластери, ҳамкорлик, интеграция.

Ключевые слова: педагогика, инновации, образовательный кластер, сотрудничество, интеграция.

Key words: pedagogy, innovation, educational cluster, cooperation, integration.

Ҳозирги пайтдаги шиддат билан ўзгараётган ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий жараёнлар, технологиялар тараққиёти таълим тизимига ҳам ўз таъсирини кўрсатмоқда. Бу эса республикаимиз таълим тизимини ҳам дунё стандартлари қаторига қўшиш, таълимга янги хорижий тажрибаларга асосланган технологиялар ва усуллари татбиқ этишни талаб қилмоқда. Мамлакатимиз Президенти Шавкат Мирзиёев “Ватанимизни дунёнинг илғор давлатлари қаторидан жой олишида энг устувор йўл – бу аграр соҳада бўладими, илм-фан соҳаси, ёки таълим тизимидами кластер тизимларининг жорий этилиши ҳисобланади” – деган эдилар. Давлатимиз раҳбари олимлар билан учрашувларида ҳам барча соҳаларда кластер тизимини яратиш муҳим эканлигини кўп мартабалаб таъкидлаб келади.

Ҳақиқатдан ҳам, бугунги кунда жамиятнинг барқарор ривожланиши ва педагогик таълимнинг аҳамиятидан келиб чиққан ҳолда Олий таълим муассасаларига қўйилаётган талаблар ҳам тобора ўзгариб бормоқда. Бу каби замонавий талаблар, тизимдаги муаммолар, уларни ҳал қилиш йўллари, фан ва таълим тизимининг барча бўғинлари ўртасидаги интеграцияни таъминланиши учун узлуксиз педагогик таълимни ҳам кластер ривожланиш тизимига ўтказиш зарурати пайдо бўлди.

Таълим тизимини таҳлил қилиш жараёнида илм фан ва таълим ўртасидаги узилиш ҳозирги пайтда жуда катта эканлиги маълум бўлиб қолди. Бундай муаммолар ечими сифатида узлуксиз таълим тизимига нисбатан янгича ёндашувлар, инновацион лойиҳаларни ишлаб чиқиш тақозо қилинади. Юқорида билдирилган фикрларидан келиб чиқадиган бўлсак, соҳага инновацияларни жорий қилиш, хориж амалиётида синовдан ўтган усул ва воситаларни ижодий ёндашган ҳолда соҳага татбиқ қилиш, таълим, фан ва ишлаб чиқариш интеграцияси жараёнларининг суръати ва самарадорлигини ошириш бугунги педагогикамиз олдидаги муҳим масалалардан эканлиги аён бўлади. Бу долзарб ва оғирли муаммонинг ечимини топиш учун Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти томонидан эришилган илмий, амалий ва инновацион натижаларни талабалар аудиториясига олиб кириш зарурлиги ғояси муҳим вазифа сифатида майдонга чиқиб келди. Бу ғоя бўйича таълим соҳасида тўпланиб қолган муаммоларнинг ечимини топиш, олий таълимга ёндошувни ва белгиланган вазифаларни тубдан ўзгартириш, уни. “Янги Ўзбекистон – мактаб оstonасидан, таълим-тарбия тизимидан бошланади”, деган ғоя асосида кенг қўламли ислохотларни амалга ошириш даги кўзланган мақсад билан уйғунлаштириш ташаббуси олға сурилмоқда. Шу мақсадда институтда асосий страте-

Т. Н. Қары Ниязий атындағы Өзбекстан педагогикалық
илим-изертлеў институтының Ж. Орынбаев атындағы Қарақалпақстан
филиалы

**«МУҒАЛЛИМ ҲӘМ ҮЗЛИКСИЗ
БИЛИМЛЕНДИРИЎ» № 3-2**
Нөкис — 2021

Басып шығыўға жуўапкер:

А. Тилегенов

Баспаға таярлаған:

А. Тилегенов, Н. Абдукаримов

Оригинал-макеттен басыўға рухсат етилди 12.03.2021. Форматы 60x84^{1/16}

«Таймс» гарнитурасында офсет усылында басылды.

Шэрти б.т. Нашр. т. Нусқасы 2000. Буйыртпа №

«NISO POLIGRAF» ШК босмахонасида босилди.

Тошкент ш., Ҳ. Бойқаро, 51

